

خلاصه گزارش تحقیق

بررسی عوامل مؤثر در رکود یا فعالیت پایگاههای مقاومت بسیج

رضا محبوی

مقدمه:

این پژوهش به منظور پاسخگویی به درخواست اکثریت فرماندهان محترم مناطق بسیج صورت گرفته است. تا آنان و سایر مسئولین و برنامه‌ریزان تحقق ارتش بیست میلیونی را یاری نماید.

بهره‌برداری از یافته‌های پژوهش حاضر بعهده یک‌ایک فرماندهان، مسئولین ستادی و مشاوران در اقشار مختلف بسیج می‌باشد، در عین حال سازمان تحقیقات خودکفائی بسیج وظیفه خود را در قبال تنظیم و ارائه یکی از مهمترین یافته‌ها، یعنی «تبیین فرهنگ و تفکر بسیجی» به پایان برده است که بزودی در یک جلد کتاب در اختیار بسیجیان دریا دل، مسئولان بسیج و علاقمندان قرار خواهد داد.

با پایان یافتن جنگ تحمیلی و از بین رفتن ضرورت حضور فیزیکی بسیجیان در صحنه‌های جنگی و عملیاتی از یک سو و از سوی دیگر مشغله زیاد بسیجیان برای جبران عقب ماندگیهای ناشی از جنگ تحمیلی، کارکرد پایگاههای مقاومت بسیج که در واقع خاستگاه رزمندگان بسیجی بود دستخوش تحول گردید و با رکود فعالیتهای بسیجیان در این پایگاهها مواجهه، از آن پس با تعریف جدیدی که از جایگاه

تشکیلاتی و مأموریتها و وظایف نیروی مقاومت بسیج به عمل آمد، مجدداً فعالیتهای پایگاههای مقاومت نیز سیر صعودی به خود گرفت. لیکن این میزان فعالیت از دیدگاه فرماندهان و مسؤولین که در سنوات گذشته شاهد شور و هیجان و تحرک پایگاههای مقاومت بودند هنوز به اندازه‌های مطلوب خود نرسیده بود، دو چند که بخش قابل ملاحظه‌ای از پایگاههای مقاومت در اندازه‌های مورد انتظار مسؤولین و فرماندهان نیروی مقاومت بسیج ظاهر شده بودند. لیکن وجود برخی عوامل مانع از تحرک تمامی پایگاههای مقاومت بسیج گردیده بود که همین امر موجبات شکل‌گیری تحقیق حاضر را فراهم آورد و فرماندهان و مسؤولین نیروی مقاومت بسیج از طریق سفارش پروژه «بررسی عوامل مؤثر در رکود یا فعالیت پایگاههای مقاومت بسیج از دیدگاه بسیجیان و مسؤولین بسیج» به سازمان تحقیقات و خودکفایی نیرو در صدد شناسایی این عوامل و میزان تأثیر هر یک در رکود یا فعالیت پایگاهها برآمدند.

در این تحقیق ابتدا به منظور کسب اطلاع از میزان رکود یا فعالیت پایگاههای مقاومت بسیج و نیز دستیابی به اجماع نظرات دست‌اندرکاران امر بسیج در خصوص ویژگیهای بسیج، بسیجی و سازمان بسیج و نیز تعریفی از رکود یا فعالیت پایگاههای مقاومت یک تحقیق مقدماتی از بین فرماندهان و مسؤولین نیروی مقاومت بسیج در ۹ استان کشور بعمل آمد و براساس نتایج این تحقیق مشخص گردید که اولاً: به اعتقاد بیش از ۸۵ درصد از فرماندهان استانی نیروی مقاومت بسیج پدیده رکود در استان آنها مشاهده می‌شده و ثانیاً: میزان شیوع این پدیده را در پایگاههای تحت پوشش خود تا نزدیک ۳۰ درصد می‌دانسته‌اند «یعنی در کل حدود ۳۰ درصد از پایگاههای مقاومت دچار رکود گردیده بودند».

در ادامه بررسیهای اولیه ضمن انجام رایزنی با متخصصین امر و بسیجیان و فرماندهان بسیجی و پاسداران مخلصی که سالهای سال در فضای معنوی جبهه و جنگ تنفس کرده

بودند و با مجموعه بسیج نزدیکی قابل ملاحظه‌ای داشته و تلاشهایی را نیز برای مدّون کردن فرهنگ بسیج و ویژگیهای بسیج و بسیجی بعمل آورده بودند، اقدامات گسترده‌ای برای شناسایی پایگاههای مقاومت راکد و پایگاههای مقاومت فعال «بدلیل لزوم انجام مقایسه» بعمل آمد.

ما حاصل این تلاش موازی از یک طرف، دستیابی به فرضیات تحقیق و در واقع شناسایی عوامل احتمالی مؤثر در رکود و یا فعالیت پایگاهها بود که خود در دو محور قابل دسته بندی بودند:

- ۱- عوامل مؤثر بر روحیات و علائق و انگیزشها و رفتارهای فرد بسیجی.
- ۲- عوامل مؤثر در کارکرد سازمانی نیروی مقاومت و پایگاههای مقاومت

بسیج.

و از طرف دیگر دستیابی به لیست پایگاههای مقاومت فعال و پایگاههای مقاومت راکد در اقصای سه گانه مساجد، کارگری و دانشجویی در شهرهای تهران بزرگ، مشهد مقدس و کرمان بود. برای شناسایی این لیست بیش از ۲۰۰۰ پایگاه مقاومت از نزدیک مورد ارزیابی قرار گرفت.

شایان ذکر است که در مباحث نظری تحقیق منابع متعددی مورد مراجعه قرار گرفت و نهایتاً با جمع بندی نظریه‌ها و تئوریهای مختلف و ملاحظه ویژگیهای فرهنگی، اعتقادی و اجتماعی بسیجیان و جامعه ایرانی، نظریه ژرژ گودویج جامعه شناس معاصر و مشهور فرانسوی در باب چگونگی دستیابی به علت پدیده‌ها و نقش و کاربرد وجهه نظرها^(۱) در اینگونه تحقیقات مورد قبول واقع شد.

با رتبه بندی فرضیات و در نظر گرفتن محدودیتهای تحقیق، پرسشنامه تحقیق طراحی

و پس از انجام تست اولیه اصلاح و تکثیر شد و همزمان با مشخص شدن جامعه آماری کار علمی و دقیق نمونه گیری به انجام رسید. بدین ترتیب مقرر شد در پایگاههای مقاومت مساجد «شهری و روستایی» کارگری و دانشجویی شهرهای تهران و مشهد و کرمان به ۱۰۳۵ نفر از بسیجیان عضو پایگاههای یاد شده مراجعه و مصاحبه حضوری بعمل آمد و این امر به لطف خدا و همت اعضای گروه تحقیق و همکاری و هماهنگی همه جانبه نیروهای صنفی و ستادی نیروی مقاومت و بویژه حمایت‌های ریاست و پرسنل سازمان تحقیقات بسیج در نواحی مذکور به انجام رسید و در انتها نتایج مربوط به مصاحبه با ۱۰۳۳ نفر از بسیجیان استخراج و به شرحی که در پی می‌آید تحلیل گردید. در استخراج اطلاعات طرح که در واقع بیش از صدها هزار واحد «رکورد» اطلاعاتی را شامل از کامپیوتر و نرم افزار آماری SPSS استفاده گردید و برای اثبات وجود یا عدم وجود رابطه بین متغیرهای در نظر گرفته شده در فرضیات تحقیق و «رکود یا فعالیت پایگاههای مقاومت» از جدول ۲ و ۳ بعدی و ضرایب همبستگی^(۱) ضریب توافق C پیرسون و ضریب فای کرامر (Q) استفاده بعمل آمد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

خلاصه‌ای از مهمترین نتایج تحقیق

* محور اول «فرد بسیجی»

فرضیه اول:

۱/۱ - اعتقاد به عدم تبیین فرهنگ بسیجی در بین بسیجیان در رکود یا فعالیت پایگاهها مؤثر بوده است.

۱/۲ - اعتقاد به عدم پایبندی بسیجیان به ارزشهای فرهنگ بسیجی در بین بسیجیان، در رکود یا فعالیت پایگاهها مؤثر بوده است.

بررسی جداول بدست آمده از پاسخهای بسیجیان عضو پایگاههای مقاومت راکد و فعال در مورد این فرضیه نشان می‌دهد که در مجموع بیش از ۵۰ درصد از پاسخگویان اعتقاد داشته‌اند که «ویژگیهای فرهنگ بسیجی» تا حد کمی توسط مسئولین تبیین گشته و یا اصلاً چنین تلاشی توسط مسئولین صورت نگرفته است. البته مسئولینی بجز مقام معظم رهبری که در مقاطع مختلف به بیان ویژگیها و اهمیت فرهنگ بسیجی پرداخته‌اند.

بررسی مقایسه‌ای نظرات اعضای پایگاههای فعال و اعضای پایگاههای راکد در این خصوص نشان می‌دهد که اعضای پایگاههای فعال به نسبت بیشتر از اعضای پایگاههای راکد معتقد بوده‌اند که ویژگیهای فرهنگ بسیجی توسط مسئولین امر تا حد زیادی و بخوبی تبیین گردیده و برعکس پاسخگوییانی که معتقد بوده‌اند ویژگیهای این فرهنگ توسط مسئولین امر اصلاً تبیین نگردیده و تشریح نشده است به نسبت بیشتر در پایگاههای راکد حضور داشته‌اند.

شایان ذکر است که با استفاده از آزمون آماری کای دو در سطح $99/53\%$ می‌توان اطمینان داشت که بین متغیر «اعتقاد به تبیین فرهنگ بسیجی توسط مسئولین امر» و متغیر وابسته «رکود، فعالیت پایگاه مقاومت» ارتباط وجود دارد.

بررسی جداول دیگری از جداول گزارش اصلی در همین زمینه نشان می‌دهد که در مجموع پاسخگویانی که سابقه حضور در جبهه‌های نبرد حق علیه باطل را داشته‌اند به نسبت بیشتر از پاسخگویانی که این توفیق را نداشته‌اند نسبت به عدم تبیین ویژگیهای فرهنگ بسیجی توسط مسئولین امر دل‌نگران بوده‌اند.

«همچنین است در مورد اعتقاد به میزان پایبندی بسیجیان به ارزشهای فرهنگ بسیجی» اطلاعات بدست آمده از این تحقیق نشان می‌دهد که با اطمینان بیش از ۹۹٪ می‌توان ادعا نمود که بین متغیر مستقل «اعتقاد به پایبندی بسیجیان به ارزشهای فرهنگ بسیجی» و متغیر وابسته «رکود یا فعالیت پایگاه» ارتباط مستقیم وجود دارد به گونه‌ای که در این تحقیق مشاهده شد که در مقابل ۴۰٪ از پاسخگویان عضو پایگاههای فعال که معتقد بوده‌اند اکثریت بسیجیان امروزه به ارزشهای فرهنگ بسیجی پایبند بوده و بدانها عمل می‌نمایند تنها حدود ۳۰٪ از پاسخگویان عضو پایگاههای راکد چنین اعتقادی داشته‌اند.

بنابراین مشاهده می‌شود که فریضه از محور اول تحقیق با اطمینان بالایی مورد قبول واقع می‌گردد یعنی در حد بسیار بالایی می‌توان اطمینان داشت که مبحث فرهنگ بسیجی و ارزشهای والای آن چه به لحاظ تئوریک و چه به لحاظ عملی در کارکرد پایگاههای مقاومت بسیج مؤثر است.

فرضیه دوم:

- احساس افت جایگاه ارزشی و موقعیت اجتماعی بسیجیان در نزد عامه مردم و مسئولین جامعه (از دیدگاه بسیجیان)، در رکود یا فعالیت پایگاههای مقاومت مؤثر بوده است.

برای بررسی این فرضیه چهار شاخص در نظر گرفته شده، اول: دیدگاه فرد نسبت به تغییرات جایگاه ارزشی بسیجیان در نزد مسئولین کشور نسبت به دوران جنگ تحمیلی دوم: دیدگاه فرد نسبت به تغییرات جایگاه ارزشی بسیجیان در نزد عامه مردم نسبت به دوران جنگ تحمیلی سوم: میزان تمایل بسیجیان برای شناخته شدن در سطح جامعه به عنوان یک بسیجی و چهارم: دیدگاه بسیجیان نسبت به موقعیت اجتماعی آینده بسیجیان.

اطلاعات جدول مربوط به شاخص اول نشان می‌دهد که در مجموع بیش از ۵۵ درصد از بسیجیان معتقد بوده‌اند که جایگاه ارزشی و موقعیت اجتماعی بسیجیان در نزد مسئولین کشور نسبت به دوران جنگ تحمیلی «پائین آمده است» که در این بین سهم پاسخگویان عضو پایگاههای راکد به نسبت بیشتر از اعضای پایگاههای فعال بوده است «۶۱٪ پایگاههای راکد در مقابل ۵۲/۳٪ پایگاههای فعال» به طوری که در جدول زیر ملاحظه می‌شود نکته حائز اهمیت در این بررسی آن است که بسیجیان جبهه رفته به نسبت با اختلاف بسیار زیادی نسبت به بسیجیان جبهه نرفته نسبت به این موضوع واقع‌بین‌تر بوده‌اند.

جدول (۱-۱) - توزیع نظرات بسیجیان عضو پایگاههای مقاومت بسیج در خصوص «تغییرات جایگاه ارزشی و موقعیت اجتماعی بسیجیان در نزد مسئولین نسبت به دوران جنگ تحمیلی» به تفکیک وضع فعالیت پایگاهها و سابقه حضور در جبهه پاسخگویان

فعال				راکد				وضع فعالیت پایگاه سابقه جبهه جایگاه ارزشی
جبهه رفته‌ها		جبهه نرفته‌ها		جبهه رفته‌ها		جبهه نرفته‌ها		
P	F	P	F	P	F	P	F	
۱۰/۵	۳۷	۲۲/۳	۲۹	۶/۸	۱۸	۱۱/۶	۱۶	بهبتر شده
۲۶/۸	۹۴	۳۰/۸	۴۰	۱۹/۲	۵۱	۲۶/۱	۳۶	فرق چندانی نکرده
۵۷/۵	۲۰۲	۴۲/۳	۵	۶۷/۳	۱۷۹	۵۵/۸	۷۷	بدتر شده
۵/۱	۱۸	۴/۶	۶	۶/۸	۱۸	۶/۵	۹	بیجواب
۱۰۰	۳۵۱	۱۰۰	۱۳۰	۱۰۰	۲۲۶	۱۰۰	۱۳۸	جمع

اطلاعات جدول مربوط به شاخص دوم نیز بیانگر آن است که در این مقوله نیز بیش از نیمی از بسیجیان بدبین بوده و معتقدند که جایگاه ارزشی و موقعیت اجتماعی آنان در نزد عامه مردم به نسبت زمان جنگ بائین آمده است « $۵۶/۷\%$ پایگاههای راکد و $۵۷/۳\%$ پایگاههای فعال» لیکن اختلاف معناداری بین اعضای پایگاههای راکد و فعال در این شاخص ملاحظه نمی‌شود.

جدول (۲ - ۱) توزیع نظرات بسیجیان عضو پایگاههای مقاومت بسیج در خصوص اینکه «اکثریت بسیجیان تا چه حد مایلند که در جامعه بعنوان یک فرد بسیجی شناخته شوند» به تفکیک وضع فعالیت پایگاهها

فعال		راکد		وضع فعالیت پایگاه میزان تمایل
P	F	P	F	
۱۶/۱	۹۰	۱۸/۱	۸۶	تا حد خیلی زیادی تمایل دارند
۲۲	۱۲۳	۱۹/۴	۹۲	تا حد زیادی تمایل دارند
۳۰/۳	۱۶۹	۲۸/۲	۱۳۴	تا حدودی تمایل دارند - فرق چندانی نمی‌کند
۲۴/۹	۱۳۹	۲۵	۱۱۹	تا حد کمی تمایل دارند
۶/۲	۳۴	۸/۸	۴۲	اصلاً مایل نیستند
۰/۵	۳	۰/۵	۲	بی‌جواب - نمی‌دانم
۱۰۰	۵۵۸	۱۰۰	۴۷۵	جمع

به تعبیر دیگر دو متغیر مستقل: «دیدگاه بسیجیان نسبت به تغییرات جایگاه ارزشی و موقعیت اجتماعی بسیجیان در نزد عامه مردم» و «دیدگاه بسیجیان نسبت به این که اکثریت بسیجیان تا چه حد مایلند در جامعه بعنوان یک فرد بسیجی شناخته شوند» متغیر اثر گذار بر مقوله فعالیت یا رکود پایگاهها نیستند.

بررسیهای ارقام جدول مربوط به شاخص چهارم دقیقاً عکس روند فوق را نشان می‌دهد و بر این اساس همانطور که در جدول زیر ملاحظه می‌شود ضمن آن که باز هم درصد قابل ملاحظه‌ای از کل پاسخگویان معتقد بوده‌اند که موقعیت اجتماعی آینده

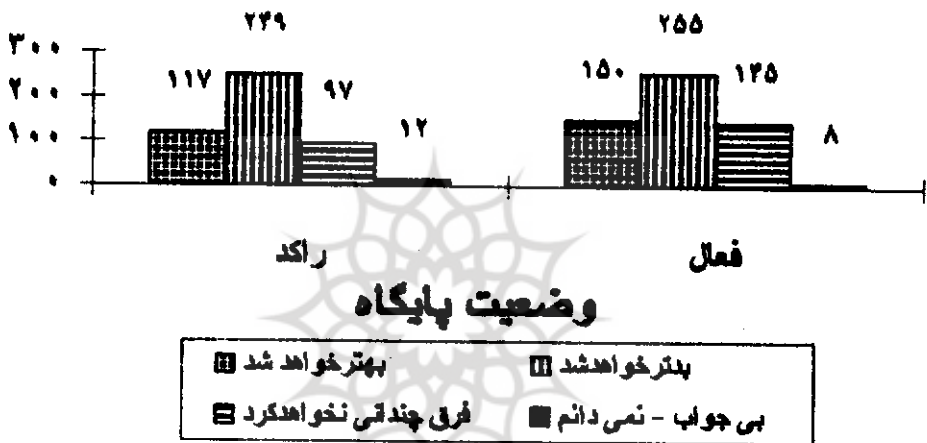
بسیجیان نسبت به وضعیت فعلی «بدتر خواهد شد» اختلاف معناداری نیز بین اعضای پایگاههای مقاومت راکد و پایگاههای مقاومت فعال در این دیدگاه ملاحظه می‌شود.

جدول (۳-۱) - توزیع پاسخگویان بسیجی عضو پایگاههای مقاومت بسیج بر حسب «پیش بینی ایشان از موقعیت اجتماعی آینده بسیجیان» به تفکیک وضع فعالیت پایگاهها

فعال		راکد		وضع فعالیت پایگاه
P	F	P	F	
۲۶/۹	۱۵۰	۲۴/۶	۱۱۷	بهتر خواهد شد
۴۵/۷	۲۵۵	۵۲/۴	۲۴۹	بدتر خواهد شد
۲۶	۱۴۵	۲۰/۴	۹۷	فوق چندانی نخواهد کرد
۱/۴	۸	۲/۶	۱۲	بی جواب - نمی‌دانم
۱۰۰	۵۵۸	۱۰۰	۴۵۷	جمع

با محاسبات آماری در سطح ۹۵/۶٪ می‌توان اطمینان داشت که بین متغیر مستقل «دیدگاه بسیجیان در مورد موقعیت اجتماعی آینده‌شان» و متغیر وابسته «رکود یا فعالیت پایگاه» ارتباط معنی دار و مستقیمی وجود دارد.

نمودار شماره ۴ توزیع نظرات پاسخگویان در مورد موقعیت اجتماعی آینده
بسیجیان به تفکیک وضع فعالیت پایگاهها

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

در مجموع با عنایت به نتایج بدست آمده از جداول مربوط به فرضیه دوم از محور اول تحقیق، این فرضیه به اثبات می رسد. در این رهگذر بمنظور اصلاح وضع موجود و تغییر دیدگاههای بسیجیان نسبت به جایگاه ارزشی اشان در جامعه «با توجه به نقش بسیار مؤثر این دیدگاه در انگیزه های بسیجیان برای فعالیت در پایگاه» و همچنین با توجه به نقش تبلیغات در شکل گیری افکار عمومی جامعه، لازم است دست اندرکاران محترم رسانه های عمومی با جلب مشارکت فکری و معنوی اندیشمندان و خصوصاً مسؤولین

کشور برای ادای احترام به مقام والای بسیجیان عزیز که حیات امروزی این مملکت وامدار تلاشها و مجاهدتهای این عزیزان بوده است یک بسیج همه جانبه را آغاز نموده و به شکل مستمر و محسوسی نسبت به ترویج این جایگاه در سطح افکار عمومی جامعه همت گمارند. البته دستیابی به جایگاه واقعی بسیجیان در جامعه صرفاً تابعی از «تبلیغات» نیست بلکه در عالم واقع نیز می‌بایستی بسیجی بودن یک ارزش و آرمان تلقی شود.

فرضیه سوم:

- نداشتن توجه منطقی در بین بسیجیان نسبت به عملکرد ضعیف بخشی از دستگاههای دولتی، در رکود یا فعالیت پایگاههای مقاومت مؤثر بوده است.

در سؤال ۲۷ از پرسشنامه تحقیق از پاسخگویان سؤال شد که اگر روزی در مقابل انتقادات مردم از عملکرد سیستم اداری و اجرایی کشور قرار گیرند چه عکس العملی از خود بروز خواهند داد؟ اطلاعات، جدول فوق براساس پاسخهای بسیجیان عضو پایگاههای مقاومت بسیج که در این تحقیق مورد مراجعه قرار گرفته‌اند تنظیم شده است. ضمن این که لازم است ذکر شود که در این سؤال هر پاسخگو می‌توانسته است بیش از یک پاسخ را اشاره نماید بنابراین جمع درصدهای بدست آمده پیش بینی از عدد ۱۰۰ گردیده است. همانگونه که در این جدول مشاهده می‌شود بیشترین درصد پاسخگویان اشاره کرده‌اند که در چنین مواردی سعی می‌کنند «بمحت منطقی و ارشادی داشته باشند و با ذکر نکات مثبت عملکرد دولت، مخاطبین را نسبت به آینده امیدوار نمایند» (حدود ۳۲ درصد). هر چند که این پاسخ دلالت بر انگیزه‌های مثبت گرای بخشی از بسیجیان نسبت به دستگاههای دولتی دارد لیکن بیش از ۵۰ درصد از پاسخگویان نیز به انحاء مختلف نوعی بی‌انگیزگی و یا به تعبیری نوعی بی‌علاقگی به پاسخگویی به انتقادات مردم از دستگاههای دولتی را ابراز داشته‌اند، نظیر افرادی که اظهار نموده‌اند: «برخورد فیزیکی می‌کنند»، «برخورد لفظی و کوتاه کردن بحث» (هر دو این موارد صرفنظر از حق یا ناحق

بودن انتقاد بوده است)، «فقط در صورت احساس قصد سوء استفاده از انتقاد وارد بحث شدن»، «پذیرفتن انتقادات مربوط به سازمانهای اقتصادی کشور»، «پذیرفتن انتقاد با ذکر جدا بودن افراد خاطی از کل نظام»، «پرهیز از حضور در محافل انتقاد»، «قابل دفاع نبودن عملکرد مسئولین»، «سکوت و بی تفاوتی». شایان ذکر است که این جملات به نسبت بیشتر از سوی اعضای پایگاههای مقاومت راکد مطرح شده است و در مقابل آن دسته از پاسخهایی که به نظر بیشتر ناشی از یک نوع مثبت گرایی و داشتن انگیزه برای دفاع از دستگاههای دولتی و اجرایی در مقابل انتقادات مردم بوده است به نسبت بیشتر از سوی اعضای پایگاههای فعال بیان شده است که این امر نشانگر تأثیر «انگیزه‌های بسیجیان در دفاع از عملکرد دستگاههای دولتی و اجرایی نظام در مقابل انتقادات مردم» بر متغیر وابسته تحقیق یعنی «رکود یا فعالیت پایگاهها» می‌باشد.

این ادعا با مراجعه به مقدار X_2 و محاسبه ضریب همبستگی در سطح اطمینان بیش از ۹۸٪ به اثبات می‌رسد. ضمن اینکه ضریب توافق C پیرسون میزان و شدت ارتباط بین این دو متغیر را $0/15088$ معرفی می‌کند و ضریب همخوانی فای کرامر این ارتباط را در سطح $0/15263$ می‌داند. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

بدین ترتیب با بیش از ۹۸٪ اطمینان می‌توان ادعا نمود که فرضیه سوم این تحقیق مبنی بر اینکه: «نداشتن توجیه منطقی در بین بسیجیان نسبت به عملکرد ضعیف بخشی از دستگاههای دولتی در رکود یا فعالیت پایگاههای مقاومت مؤثر بوده است» به اثبات می‌رسد. همانطور که ملاحظه شد هر چه دید بسیجیان نسبت به عملکرد دستگاههای دولتی مثبت تر باشد انگیزه آنها برای فعالیت در پایگاه مقاومت نیز بیشتر می‌گردد، اگر چه بوجود آمدن دید مثبت نسبت به عملکرد دستگاههای دولتی بیشتر تابع عملکرد واقعی دستگاههای دولتی و عوامل اجرایی آن است لیکن در این زمینه نمی‌توان تأثیر تبلیغات صحیح را نادیده گرفت بنابراین یکی از راههای نسبتاً سهل الوصول برای ایجاد دید

مثبت در بسیجیان «تبلیغات بیشتر و آشنا نمودن نزدیک تر بسیجیان به خدمات دستگاههای دولتی است» به عنوان مثال می توان بخشی از برنامه های اردویی نیروی مقاومت بسیج را به بازدید و آشنایی نزدیک بسیجیان از خدمات دستگاههای دولتی اختصاص داد.

فرضیه چهارم:

- اعتقاد بسیجیان به عدم ساده زیستی مسئولین در زندگی شخصی و امور کاری، در رکود یا فعالیت پایگاههای مقاومت مؤثر بوده است.

اولین شاخص برای ارزیابی فرضیه فوق الذکر به این شکل در متن یکی از سؤالات پرسشنامه تحقیق ملحوظ گردید: بنظر شما چقدر از مسئولین کشور به توصیه ها و فرمایشات حضرت امام «ره» و مقام معظم رهبری مبنی بر ساده زیستی عمل می نمایند؟ در زیر پاسخهای بدست آمده از بسیجیان عضو پایگاههای مقاومت را کد و فعال شهرهای تهران، مشهد و کرمان را ملاحظه می فرمایند:

فعال		راکد		وضع فعالیت پایگاه
P	F	P	F	
۸/۱	۴۵	۵/۵	۲۶	اکثریت مسئولین
۱۱/۵	۶۴	۹/۲	۴۴	حدود نیمی از مسئولین
۲۷/۴	۱۵۳	۲۸/۴	۱۳۵	تعداد کمی از مسئولین
۵۰/۵	۲۸۲	۵۵	۲۶۱	تعداد بسیار اندکی
۲/۵	۱۴	۱/۹	۹	بیجواب - نمی دانم
۱۰۰	۵۵۸	۱۰۰	۴۵۷	جمع

همانطور که در این جدول نیز ملاحظه می شود علیرغم وجود دید منفی در بین اکثر بسیجیان نسبت به ساده زیستی مسئولین کشور، تفاوت شگرفی بین اعضای پایگاههای راکد و اعضای پایگاههای فعال در این مقوله مشاهده نمی شود و همین امر باعث می گردد

که محاسبات آماری حد نصاب لازم را برای پذیرش فرضیه بطور مطلق کسب نمایند. به تعبیر دیگر می‌توان چنین برداشت نمود که تأثیر این دیدگاه منفی در رکود یا فعالیت پایگاهها تقریباً به یک نسبت است. شایان ذکر است که پاسخگویان جبهه رفته عضو پایگاههای مقاومت راکد به نسبت (واقعی ترین) افراد به این موضوع بوده‌اند. «با ۵۸/۳ درصد»

دومین شاخص در نظر گرفته شده برای این فرضیه، بررسی دیدگاه بسیجیان در مورد میزان ضرورت وجود تجملات و تشریفات موجود در محیطهای کاری مسئولین بوده است. اطلاعات بدست آمده حول این شاخص نیز بیانگر آن است که بیش از ۷۰ درصد از پاسخگویان با این موضوع موافقت چندانی نداشته‌اند و تنها حدود ۳ درصد از بسیجیان اعتقاد داشته‌اند که تجملات موجود در محیطهای کاری مسئولین ضروری است. در مورد این شاخص نیز همچون شاخص اول اختلاف درصدهای مشاهده شده در بین اعضای پایگاههای فعال و راکد آنقدر زیاد نبوده است که موجب احراز حداقل نصاب برای پذیرش فرضیه گردند.

بدین ترتیب و به استناد روشهای آماری فرضیه چهارم از محور اول تحقیق مورد قبول واقع نمی‌گردد. هر چند که وجود دید منفی در بین بسیجیان نسبت به ساده زیستی مسئولین به خوبی به اثبات رسید و این امر به هیچ وجه زیننده زمامداران یک حکومت اسلامی نیست. البته ما معتقدیم که منشأ اصلی بوجود آمدن این دید منفی در بین بسیجیان تبلیغات دشمنان اسلام و حکومت اسلامی و نیز عملکرد غیر مسئولانه برخی از مدیران کشور می‌باشد و لازم است در جهت زدودن این طرز تلقی گامهای مؤثر و شایسته‌ای از سوی ارباب جراید و نیز مسئولین کشور برداشته شود. شاید تهیه فیلمهایی مستند از وضع کاری و مشقات طاقت فرسای مسئولین درجه اول نظام و نمایش آنها در بین مردم و بسیجیان تا حد زیادی در این راستا مؤثر واقع گردد.

فرضیه پنجم:

- وجود مشکلات اقتصادی برای اعضا، بسیج، در رکود یا فعالیت پایگاههای مقاومت

بسیج مؤثر بوده است.

جدول (۴ - ۱) توزیع نظرات بسیجیان عضو پایگاههای مقاومت بسیج در خصوص «میزان تأثیر منفی مشکلات اقتصادی بر حضور و فعالیت بسیجیان در پایگاهها» به تفکیک وضع فعالیت پایگاهها

فعال		راکد		وضع فعالیت پایگاه
P	F	P	F	
۱۸/۶	۱۰۴	۲۷	۱۲۸	کاملاً مؤثر بوده
۳۹/۳	۱۸۰	۳۰	۱۴۲	تا حد زیاد تأثیر داشته
۲۲	۱۲۳	۱۹/۸	۹۴	تا حدودی تأثیر داشته
۱۷/۲	۹۶	۱۴/۱	۶۷	تا حد کمی تأثیر داشته
۹/۲	۵۱	۷/۳	۳۵	اصلاً تأثیر نداشته است
۰/۷	۴	۱/۸	۹	بیجواب
۱۰۰	۵۵۸	۱۰۰	۴۵۷	جمع

اطلاعات جدول فوق حکایت از آن دارد که در مجموع به اعتقاد بیش از نیمی از پاسخگویان «۵۳/۶ درصد» وجود مشکلات اقتصادی در کشور و خصوصاً برای بسیجیان، «کاملاً و یا تا حد زیادی» در کمتر شدن حضور و فعالیت بسیجیان در پایگاههای مقاومت تأثیر را «تا حدودی و بطور متوسط» ذکر کرده‌اند و در مقابل ۱۵/۷ درصد معتقد بوده‌اند که این مشکلات «تا حد کمی» در حضور و فعالیت بسیجیان در پایگاهها تأثیر منفی داشته و ۸/۳ درصد از پاسخگویان نیز وجود این مشکلات را در حضور و فعالیت بسیجیان در پایگاهها کاملاً بی تأثیر دانسته‌اند.

مقایسه نظرات بسیجیان عضو پایگاههای فعال و پایگاههای راكد نشان می‌دهد که در مقابل ۲۷ درصد از بسیجیان عضو پایگاههای راكد که اعتقاد داشته‌اند وجود مشکلات اقتصادی کاملاً بر حضور و فعالیت بسیجیان در پایگاههای مقاومت تأثیر منفی داشته است، تنها ۱۸/۶ درصد از پاسخگویان عضو پایگاههای فعال این اعتقاد را داشته‌اند «حدود ۵ درصد اختلاف» و بر عکس در مقابل مجموع ۲۶/۴ درصد از پاسخگویان عضو پایگاههای فعال که اعتقاد داشته‌اند وجود این مشکلات تأثیر چندانی بر حضور و فعالیت بسیجیان پایگاهها نداشته و یا اصلاً تأثیر نداشته است، این ۲۱/۴ درصد از پاسخگویان عضو پایگاهها راكد بوده‌اند که این اعتقاد را داشته‌اند «۵ درصد اختلاف»، و این امر حاکی از تأثیر متغیر مستقل «مشکلات اقتصادی» بر متغیر وابسته «رکود یا فعالیت پایگاه مقاومت» می‌باشد.

همچنین با استفاده از آزمون X^2 و محاسبه ضریب همبستگی، در سطح ۹۷/۸۳٪ می‌توان بر «وجود» این ارتباط «اطمینان داشت. ضمن این که محاسبه ضریب توافق C پیرسون میزان و عمق این همبستگی را ۰/۱۰۵۴۶ معرفی می‌نماید و ضریب همخوانی فای کرامر نیز میزان همبستگی را ۰/۱۰۵۰۵ نشان می‌دهد.

در هر صورت تدوین برنامه جامع «نقش نیروی مقاومت بسیج و بسیجیان عضو پایگاههای مقاومت با سطوح تخصیلات و حمایتهای مختلف در فعالیتهای اقتصادی و سازندگی کشور» و متعاقباً طراحی راهکارهای اجرایی این برنامه که گاهی اساسی و زیربنایی برای حل مشکلات اقتصادی بسیجیان خواهد بود از مسائل مهم و قابل توجه است.

* محور دوم «سازمان بسیج»

فرضیه اول:

- عدم اطلاع بسیجیان از وظایف پایگاههای مقاومت در قبال ضرورتهای دوران حاضر

در رکود یا فعالیت پایگاههای مقاومت بسیج مؤثر بوده است.

جدول (۱-۲) توزیع پاسخگویان بسیجی عضو پایگاههای مقاومت برحسب

اینکه «آیا از مأموریتها و شرح وظایف پایگاه مقاومت خود که با توجه به شرایط پس از جنگ تدوین شده اطلاع دارند یا خیر» به تفکیک وضع فعالیت

پایگاهها

فعال		راکد		وضع فعالیت پایگاه	موارد
P	F	P	F		
۵۹/۳	۳۳۱	۴۷/۷	۲۲۷		بلی
۴۰/۷	۲۲۷	۵۲/۳	۲۴۸		خیر
۱۰۰	۵۵۸	۱۰۰	۴۵۷		جمع

نتایج حاصل از این پرسش در جدول فوق مشاهده می شود. در مجموع کمی بیش از نیمی از اعضای بسیجی پایگاههای مقاومت مورد مطالعه اظهار داشته اند که از مأموریتها و شرح وظایف پایگاه خویش که براساس شرایط پس از جنگ تدوین گردیده است اطلاع دارند «۵۴ درصد از پاسخگویان» و مابقی آنها از این مأموریتها و شرح وظایف اظهار بی اطلاعی نموده اند. لذا اصل این موضوع یعنی این که نزدیک نیمی از بسیجیان فاقد اطلاعات لازم در خصوص مأموریتها و شرح وظایف پایگاههای مقاومت هستند خود می تواند دلیلی باشد بر رکود بخشی از پایگاهها. کما اینکه همان طور که در جدول فوق به وضوح مشاهده می شود در شرایطی که نزدیک به ۶۰ درصد اعضای پایگاههای مقاومت فعال اظهار نموده اند که از شرح وظایف پایگاه خود اطلاع

دارند، حدود ۴۸ درصد از اعضای پایگاههای راکد از این امر اطلاع داشته‌اند «یعنی حدود ۱۳ درصد اختلاف».

با استفاده از آزمون آماری کای دو و محاسبه ضریب همبستگی در سطح $99/97\%$ می‌توان اطمینان داشت که بین متغیر مستقل «اطلاع داشتن بسیجیان از مأموریتها و شرح وظایف پایگاه خود» و متغیر وابسته «فعالیت یا رکود پایگاه مقاومت» در جامعه آماری مورد بررسی ارتباط وجود دارد.

ضریب توافق C پیرسون میزان این ارتباط را در سطح $C = 0/11454$ نشان می‌دهد و ضریب فای کرامر میزان همخوانی متغیرهای فوق الذکر را $0/112530 =$ بیان می‌دارد.

از آن دسته از پاسخگویانی که اظهار نموده بودند که از مأموریتها و شرح وظایف پایگاههای مقاومت در شرایط کنونی اطلاع دارند در مورد عناوین این مأموریتها سؤال شد در پاسخ مشخص گردید که بیشترین توجه پاسخگویان به مأموریتها و شرح وظایف فرهنگی و امر مقابله با تهاجم فرهنگی و احیاء فرضیه امر به معروف و نهی از منکر بوده است «حدود 47% » و مأموریتهای نظامی و امنیتی با حدود 43% در مکان بعدی قرار داشتند.

لذا پیشنهاد می‌شود فرماندهان محترم مناطق؛ معاونتهای طرح و برنامه نیروی مقاومت بسیج، مناطق و نواحی از طریق چاپ بروشور و معاونتهای آموزش با کلاسهای غیر حضوری و مکاتبه‌ای در حل این مشکل همت گمارند.

فرضیه دوم:

۲/۱ - کم بودن برنامه‌های آموزشی در پایگاهها، در رکود یا فعالیت پایگاههای مقاومت

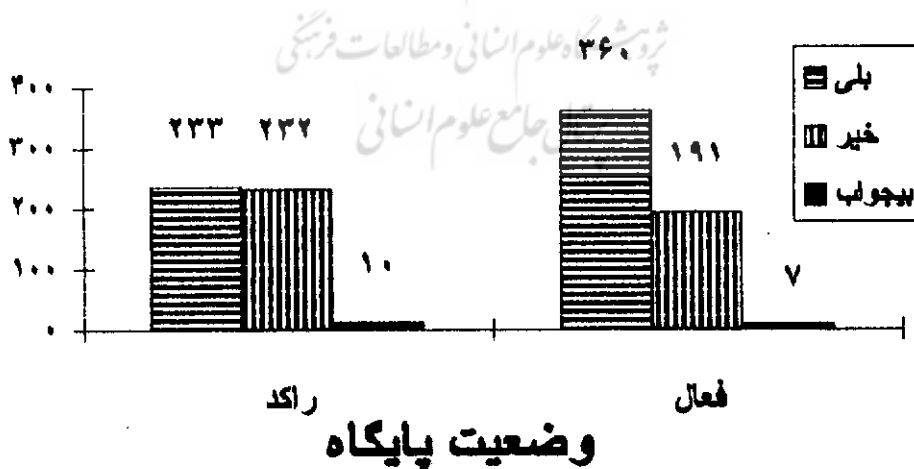
بسیج مؤثر بوده است.

۲/۲ - عدم ارزشیابی لازم پس از ارائه آموزش، در رکود یا فعالیت پایگاههای مقاومت

بسیج مؤثر بوده است.

نمودار شماره ۷ توزیع پاسخگویان بر حسب اینکه آیا در طول سالهای ۷۲ و ۷۳ در پایگاه آنها برنامه آموزشی اجرا شده است یا خیر؟ به تفکیک وضع

فعالیت پایگاهها

همانگونه که در نمودار فوق ملاحظه می‌شود در مقابل $64/5\%$ از پاسخگویان عضو پایگاههای فعال که اشاره نموده‌اند طی سالهای ۷۲ و ۷۳ برای پایگاه آنها برنامه آموزشی به اجرا در آمده است تنها 46% از اعضاء پایگاه راکد به برگزاری دوره‌های آموزشی در پایگاه خود اشاره نموده‌اند. «بیش از 15% اختلاف».

استفاده از آزمون آماری کای دو در سطح بیش از $99/99\%$ اطمینان می‌دهد که بین متغیر مستقل «نقش آموزش و برنامه‌های آموزشی» و متغیر وابسته «فعالیت یا رکود پایگاه مقاومت» در جامعه آماری مورد بررسی ارتباط معنی‌دار وجود دارد. و لذا بخش اول فرضیه دوم محور سازمان به اثبات می‌رسد.

اما در مورد «ارزشیابی پس از آموزش» از آنجا که اکثریت پاسخگویان اظهار نموده‌اند که این ارزشیابی در پایگاههای آنها صورت نگرفته است و اختلاف معنی‌داری هم بین پایگاههای فعال و راکد مشاهده نمی‌شود، لذا بخش دوم از فرضیه دوم به اثبات نمی‌رسد.

فرضیه سوم:

عدم تطبیق ویژگیهای مدیریتی مسئولین پایگاهها و نواحی مقاومت با شرایط و ویژگیهای مدیریتی مورد نظر بسیجیان، در رکود یا فعالیت پایگاههای مقاومت بسیج مؤثر بوده است.

جدول (۲-۲) توزیع نظرات اعضاء پایگاههای مقاومت بسیج در خصوص «مهمترین ویژگیهای لازم برای یک مسئول پایگاه مقاومت» به تفکیک وضع فعالیت پایگاهها

فعال		راکد		وضع فعالیت پایگاه
P	F	P	F	
۳۲/۴	۱۶۵	۲۹/۶	۱۲۶	تقوای الهی - ایمان - اخلاق اسلامی
۲۴/۳	۱۲۴	۳۰/۳	۱۳۱	الگو بودن برای بسیجیان - داشتن سابقه - روحیه بسیجی داشتن
۱۴/۷	۷۵	۱۶/۳	۵۲	داشتن جاذبه و حسن شهرت - زیرکی - روشن فکر بودن
۱۹/۸	۱۰۱	۱۸/۷	۸۱	آگاهی نسبت به مسائل سیاسی واجتماعی روز داشتن پیش سالم سیاسی
۱۱/۹	۶۱	۱۹	۸۲	دارای سطح معلومات بالا - اطلاعات کافی
۲۸/۶	۱۴۶	۲۰/۴	۸۸	ارتباط خوب با اعضاء - خوش برخورد - مشورت داشتن با اعضاء
۴۴/۵	۲۲۷	۳۸	۱۶۴	مدیریت مناسب - برنامه ریز - نوآور - مسئولیت پذیر - منظم
۲۹/۶	۱۵۱	۳۱/۷	۱۳۷	اعتقاد به نظام - انقلاب - رهبر - ولایت فقیه - ولایت امام
۱/۳	۷	۳/۴	۱۵	وقت شناس بودن و فرصت کافی برای اداره پایگاه داشتن
۵/۱	۲۶	۷/۸	۳۴	بی جواب
۲۱۲/۴	۱۰۸۳	۲۱۱	۹۱۱	جمع

قبل از پرداختن به نتایج جدول فوق لازم است توجه خوانندگان محترم را به یک نکته جلب نمائیم:

آنچه که در جدول فوق مشاهده می شود، نظرات بسیجیان عضو پایگاهها در خصوص شرایط و ویژگیهای لازم برای یک فرمانده پایگاه می باشد. براساس

اطلاعات این جدول پس از خصوصیت «حسن مدیریت شامل برنامه ریز بودن، مسئولیت پذیر بودن، منظم بودن و...» (که با ۴۱/۵ درصد از سوی پاسخگویان ذکر شده است) «تقوای الهی، ایمان و اخلاق اسلامی» با ۳۱ درصد بیشترین تأیید از سوی پاسخگویان بعنوان ویژگی لازم برای یک فرمانده پایگاه مقاومت داشته است.

همانگونه که در بالا نیز اشاره شد: بینش و رفتار سیاسی، فرماندهان همواره مورد توجه اعضا بسیجی بوده است که اینک در جدول فوق نیز مشاهده می شود که «اعتقاد به نظام و ولایت فقیه رهبری معظم انقلاب» با ۳۰/۶ درصد در رده سوم ویژگیهای قرار گرفته است که از دیدگاه بسیجیان لازم بوده است که یک فرمانده پایگاه دارا باشد. شایان ذکر است که در بیان ویژگیهای نظیر «حسن مدیریت، برنامه ریز بودن، نوآور بودن، مسئولیت پذیر بودن و...» که در واقع بیشتر ناظر بر مدیریت علمی و کلاسیک است و نیز «ارتباط خوب با اعضا داشتن و مشورت نمودن با اعضا» که در واقع بیشتر ناظر بر روح تعاون و همکاری در اداره پایگاه و نیز احساس شخصیت بیشتر و اعتماد به نفس اعضای پایگاهها می باشد، این بسیجیان عضو پایگاههای مقاومت فعال بوده اند که به نسبت بیشتر از اعضای پایگاههای راکد بدین امور توجه داشته اند (با ۶ تا ۸ درصد اختلاف معنا دار).

و به عکس در بیان ویژگیهای نظیر «بالا بودن سطح معلومات فرمانده پایگاه» و «الگو بودن فرمانده برای بسیجیان» که در واقع بیشتر ناظر بر روحیه تبعیت از فرمانده و احساس اعتماد به نفس کمتر در بین اعضای پایگاه می باشد، به نسبت بیشتر در بین بسیجیان عضو پایگاههای مقاومت راکد مشاهده شده است (با ۶ تا ۸ درصد اختلاف معنا دار).

فرضیه چهارم:

- بازتاب موضوع اعطای درجه به اعضا، بسیج (به علت عدم تطابق با روحیات برادران بسیجی) در رکود یا فعالیت پایگاههای مقاومت مؤثر بوده است.

جدول (۳-۲) توزیع نظرات اعضاء پایگاههای مقاومت بسیج در مورد «اجرای سیستم درجه بندی و اعطاء درجات به بسیجیان» به تفکیک وضع

فعالیت پایگاهها

فعال		راکد		وضع فعالیت پایگاه
P	F	P	F	
۴۱/۹	۲۳۴	۴۱/۹	۱۹۹	کاملاً موافقم
۳۱/۴	۱۷۵	۳۱/۶	۱۵۰	فرقی نمی‌کند، بی تفاوت
۲۶/۷	۱۴۹	۲۶/۵	۱۲۶	با اینکار مخالفم
۱۰۰	۵۵۸	۱۰۰	۴۵۷	جمع

همانطور که در جدول فوق ملاحظه می‌شود ضمن اینکه اکثریت بسیجیان عضو پایگاه مقاومت با موضوع اعطاء درجه به بسیجیان مخالفتی نداشته و یا کاملاً با آن موافق بوده‌اند، هیچ اختلاف معنی داری بین اعضاء پایگاههای راکد و فعال در این مقوله مشاهده نمی‌شود. ضمن این که براساس اطلاعات جدول دیگری از این تحقیق پاسخگویان جبهه رفته عضو پایگاه فعال موافقتین افراد در این زمینه بوده‌اند.

«۵۴/۶»

همچنین انجام محاسبات آماری بر روی داده‌های این جداول بطور تقریباً ۱۰۰٪ فرضیه مذکور را مردود می‌شمارد. لذا در کل می‌توان نتیجه گرفت که زمینه پذیرش و

افکار عمومی بسیجیان در مورد اجراء سیستم درجه بندی در بسیج تا حد بسیار زیادی مثبت بوده و دست اندرکاران این امر می‌بایستی در اسرع وقت و قبل از تغییر این زمینه پذیرش نسبت به اعطاء درجات به کلیه بسیجیان (براساس و ضوابط صحیح) اقدام نمایند.

فرضیه پنجم:

۵/۱ - وجود ناهمانگی بین پایگاههای مقاومت بسیج و مدیریت مجموعه‌هایی که این پایگاهها در داخل آنها تشکیل شده‌اند، در رکود یا فعالیت پایگاههای مقاومت مؤثر بوده است.

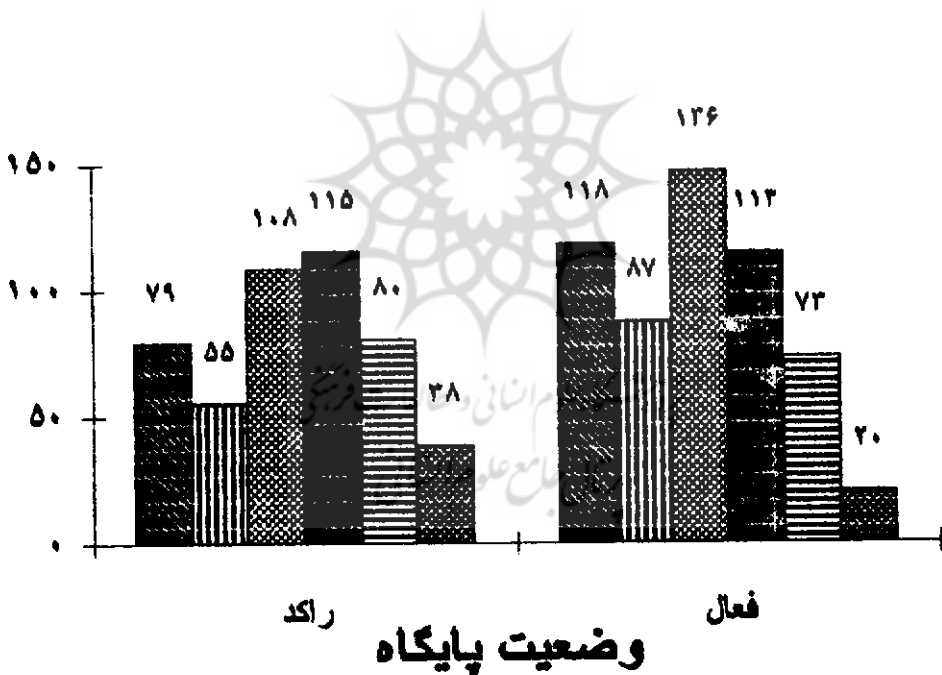
۵/۲ - کم بودن ارتباط و هماهنگی بین پایگاههای مقاومت بسیج و سایر ارگانها و مراکز فرهنگی، در رکود یا فعالیت پایگاههای مقاومت مؤثر بوده است.

اطلاعات بدست آمده حول قسمت اول از فرضیه پنجم با انجام محاسبات آماری در سطح $96/85\%$ اطمینان می‌دهد که بین متغیر مستقل «هماهنگی یا عدم هماهنگی بین پایگاه مقاومت بسیج و مدیریت مجموعه‌هایی که این پایگاهها در داخل آنها تشکیل شده‌اند» و متغیر وابسته «فعالیت یا رکود پایگاه مقاومت» ارتباط معنی دار وجود دارد. همین محاسبات در مورد قسمت دوم از فرضیه مذکور در سطح بیش از 99% اطمینان می‌دهد که بین متغیر مستقل «وجود ارتباط و هماهنگی بین پایگاه مقاومت بسیج و سایر ارگانها و مراکز فرهنگی» و متغیر وابسته «رکود یا فعالیت پایگاه مقاومت» ارتباط معنی دار وجود دارد.

به عبارت دیگر فرضیه پنجم از محور دوم تحقق نیز با درصد اطمینان بالایی به اثبات

می‌رسد.

نمودار شماره ۱۰ توزیع نظرات پاسخگویان در مورد میزان همکاری مسئولین دانشگاهها و کارخانجات و مساجد با پایگاه ایشان به تفکیک وضع فعالیت پایگاهها

سایر موارد □ اصلاً □ تحد کمی □ تحدودی □ تحدزیادی □ کاملاً هماهنگند